

ויקהל-פקודי תשע"ה
בנין המשכן פעמיים?

שמות פרק לא פסוק יד

ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם מחלליה מות יומת כי כל העשה בה מלאכה ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמיה:

רש"י

מות יומת - אם יש עדים והתראה: **ונכרתה** - בלא התראה: **מחלליה** - הנוהג בה חול בקדושתה:

שמות פרק לג פסוק יא

ודבר יקוק אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו ושב אל המחנה ומשרתו? הושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל:

רש"י

ודבר ה' אל משה פנים אל פנים - ומתמלל עם משה: **ושב אל המחנה** - לאחר שנדבר עמו, היה משה שב אל המחנה ומלמד לזקנים מה שלמד. והדבר הזה נהג משה מיום הכפורים

עד שהוקם המשכן ולא יותר, שהרי בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות, ובשמונה עשר שרף את העגל ודן את החוטאים, ובתשעה עשר עלה, שנאמר (שמות לב ל) ויהי ממחרת ויאמר משה אל העם וגוי, עשה שם ארבעים יום ובקש רחמים, שנאמר (דברים ט יח) ואתנפל לפני ה' וגוי, ובראש חדש אלול נאמר לו (שמות לד ב) ועלית בבקר אל הר סיני, לקבל לוחות האחרונות, ועשה שם ארבעים יום, שנאמר בהם (דברים י י) ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים וגוי, מה הראשונים ברצון אף האחרונים ברצון, אמור מעתה אמצעיים היו בכעס. בעשרה בתשרי נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ובלב שלם, ואמר לו למשה סלחתי כדברך, ומסר לו לוחות אחרונות. וירד והתחיל לצוותם על מלאכת המשכן ועשאוהו עד אחד בניסן, ומשהוקם לא נדבר עמו עוד אלא מאהל מועד: **ושב אל המחנה** - תרגומו ותאב למשריתא, לפי שהוא לשון הווה, וכן כל הענין וראה כל העם - וחזן, ונצבו - וקיימין, והביטו - ומסתכלין, והשתחוו - וסגדין. ומדרשו דבר ה' אל משה שישוב אל המחנה, אמר לו אני בכעס ואתה בכעס, אם כן מי יקרבים:

שמות פרק לה פסוק א

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה יקוק לעשות אתם:

רמב"ל

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל - יכלול "כל עדת בני ישראל" האנשים והנשים, כי כלם התנדבו במלאכת המשכן. והנה משה

אחר שצוה לאהרן והנשיאים וכל בני ישראל האנשים כל אשר דבר ה' אתו בהר סיני אחרי שבור הלוחות, ונתן על פניו המסוה, חזר וצוה והקהילו אליו כל העדה אנשים ונשים. ויתכן שהיה זה ביום מחרת רדתו. ואמר לכולם ענין המשכן אשר נצטוה בו מתחלה קודם שבור הלוחות, כי כיון שנתרצה להם הקב"ה ונתן לו הלוחות שניות וכת עמו ברית חדשה שילך השם בקרבם, הנה חזרו לקדמותם ולאהבת כלולותם, ובידוע שתהיה שכינתו בתוכם כענין שצוהו תחלה, כמו שאמר (לעיל כה ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ולכן צוה אותם משה עתה בכל מה שנצטוה מתחלה:

שמות פרק כד פסוק יח

ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ה' והיה משה בקר ארבעים יום וארבעים לילה:

ספורנו

ויהי משה בהר - בכל פעם שעלה שם מכאן ואילך שהה ארבעים יום וארבעים לילה כימי יצירת הולד, לקנות תחתיו שם הויה נכבדת,

ראויה לשמוע מפי הרב מה שלא ישיגהו זולתו, כמו שהעיד באמרו כי קרן עור פניו בדברו אתו, וקלקל זה חטאם בסוף ארבעים יום ראשונים, בעת שהיה ראוי להשיגו, כאמרו לך רד כי שחת עמך ובאמצעיים כפי הקבלה שהיו בכעס ולא זכו ליהנות מקרני הוד, והושג זה בארבעים יום אחרונים, ובהם נצטוה על מלאכת המשכן, כמו שבאר באמרו ואל הארון ותן את העדות אשר אתן אליך וזה לא נתקיים בלוחות ראשונות שלא באו לשום ארון אלא שבריהם בלבד בלתי עדות, כאמרם ז"ל לוחות נשברו ואותיות פרוו וזה בעצמו באר באמרו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם לא כמו שיעד קודם לכן, כאמרו מזבח אדמה תעשה לי בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך אבל עתה יצטרך לכהנים, וזה בעצמו התבאר באמרו ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך. והנה לא נבחר שבט לוי לשרת עד אחר מעשה העגל, כמו שהעיד באמרו בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי לשרתו ולברך בשם. ואמר אם כן שבכל פעם שעלה משה להר שהה ארבעים יום וארבעים לילה, והפעם אשר בה הושג זה התכלית היתה הפעם האחרונה לכלם, שבה צוה על מלאכת המשכן, ואחר שסיים מלאכת המשכן ובגדי כהונה והקטרת ושמן המשחה, באר שבסוף הראשונים נתן האל יתברך הלוחות הראשונות ולא סבב הוא יתברך שום איחור, כי לא ענה מלבו אלא שישראל השחיתו ענינם כאמרו כי שחת עמך, ובאמצעיים כפי קבלת רבותינו ז"ל היתה פרשת ראה אתה אומר אלי ופסל לך, ובשלישית היה כל הענין שספר באמרו ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה ויכתוב על הלוחות וירד אז עם קרני ההוד וצוה על מלאכת המשכן:

ירמיהו פרק ז פסוק כב

כי לא דברתי את אבותיכם ולא צויתים ביום <הוציא> הוציא אותם מארץ מצרים על דברי עולה וזבח:

שפת אמת לפרשת פקודי [תרל"ה]

אלה פקודי המשכן משכן העדות כו' עדות הוא שמחל הקב"ה חטא העגל. ובגמרא עדות הוא שהשכינה שורה בישראל כו'. כי המשכן הי' תיקון החטא ומקודם החטא לא הוצרכו לעבודה במעשה ומלאכה ע"י שהקדימו נעשה לנשמע הי' בטל כח העשי' לגמרי. ואחר שחטאו במעשה הוצרכו לברר בפועל ע"י מעשה שע"י שעשו המשכן כרצון המקום ב"ה כדכתיב כאשר צוה כו'. הי' זה עדות שעדיין הם במדריגת שם בני ישראל שמיוחדין להקב"ה שלא יצאו מבחי' מדריגתם ע"י החטא ח"ו שיש חטא במקרה כו' כמ"ש בספרים. ומעשה המשכן הי' עדות למדריגה הראשונה שהי' להם קודם החטא. ובמדרש מה נעשה במותר אמר הקב"ה עשה משכן לעדות. יובן עפ"י דברינו. דכתיב והמלאכה היתה דים והותר. ומקשים דלאו רישא סיפא דכיון דהותר לא שייך דים. אך באמת מ"ט לזה שהי' מותר. כי אם בני ישראל היו מוכנים לתת נדבת המשכן מאיזה צד בא להיות מותר. אך נראה כי הי' זה עצמו לברר כי מדריגת בניי למעלה ממעשה המשכן כמו שהיו קודם החטא רק שלא יכלו להתקרב למדריגתם אחר החטא אם לא באמצעות מעשה המשכן. ואחר המשכן נתברר שהם למעלה מבחי' המעשה ונמצא שהמותר הוא עדות והבן : וע"ד הרמז פקודי המשכן הם המצות פקודי הי' ישרים. והם מביאין השראת השכינה. לכן נקרא פקודי המשכן משכן העדות. פי' איך בא השראת השכינה ע"י המצות. ע"י שכל מצוה היא קבלת מלכותו ית' שהוא עדות שמשועבדים אנחנו לעשות רצון המקום ב"ה אבינו מלכנו. וע"י העדות זה שבני ישראל מעידין עליו ית'. משרה הקב"ה שכינתו על המצות. דאיתא הביט הקב"ה בתורה וברא העולם. להבין דברי חכמים יש לשים לב איך יצאו מעשה בראשית מכח עליון שהוא גבוה מעל גבוה. אך ע"י התורה והמשפט. כי משפט יש בכל דבר איך להתנהג בדבר זה עפ"י התורה. ומצד זה יש קיום לכל המעשים מצד שיש להם שייכות אל התורה שהוא רצונו ית'. וכמו שברא הקב"ה העולם בכח התורה. כמו כן כפי מה שבניי מבררין זאת שכל קיום העולם הוא ע"י התורה ומצות שמתלבשין בעשי' כל כך מעוררין השגחתו ית' כמו בשעת הבריאה. וז"ש אורייתא וקובי"ה וישראל חד שמעידין זה על זה כדאיתא במד'. וזהו משכן העדות. והבן כי הוא כלל גדול בתורה :

Mesilat Yescharim – Chap. 26

One who is Holy, however, and clings constantly to his God, his soul traveling in channels of truth, amidst the love and fear of his Creator - such a person is as one walking before God in the Land of the Living, here in this world. Such a person is himself considered a tabernacle, a sanctuary, an altar. As our Sages of blessed memory have said (Bereshith Rabbah 47.8), "And God went up from him(Genesis 35:13) - the patriarchs are the Divine chariot" and, "The righteous are the Divine chariot." The Divine Presence dwells with the Holy as it dwelt in the Temple. It follows, then, that the food which they eat is as a sacrifice offered upon the fire. There is no question that what was brought up upon the altar was greatly elevated because of its being sacrificed before the Divine Presence, elevated to such an extent that its entire species throughout the world was blessed, as our Sages of blessed memory indicate in the Midrash (Tanchumah Tetzaveh). In the same way, the food and drink of the Holy man is elevated and is considered as if it had actually been sacrificed upon the altar. As our Sages of blessed memory have said (Ketuvot 105b), "If one brings a gift to a Scholar, it is as if he offers up first fruit" and (Yoma 71a), "In the place of libation, let him fill the throat of the Scholars with wine." The meaning here is not that Scholars should lust, glutton-like, to fill their throats with food and drink (God forbid), but rather, as we have indicated, that Scholars, who are Holy in their ways and in all of their deeds, are literally comparable to the sanctuary and the altar, for the Divine Presence dwells with them just as it dwelled in the sanctuary. Their consuming of food is similar to the offering up of a sacrifice upon the altar, and the filling of their throats is analogous to the filling of the basins. In accordance with this view, anything at all which is made use of by them in some way is elevated and enhanced through having been employed by a righteous individual, by one who communes with the Holiness of the Blessed One. Our Sages of blessed memory have already referred to "the stones of the place" that Jacob took and set around his head (Hullin 91b), "R. Yitzchak said, This teaches us that they all gathered together, each one saying, Let the righteous one lay his head upon me."

מסילת ישרים – פרק כ"ו

אך הקדוש הדבק תמיד לאלהיו, ונפשו מתהלכת בין המושכלות האמתיות באהבת בוראו ויראתו, הנה נחשב לו כאילו הוא מתהלך לפני ה' בארצות החיים עודנו פה בעולם הזה, והנה איש כזה הוא עצמו נחשב כמשכן, כמקדש, וכמזבח, וכמאמרם זכרונם לברכה (ב"ר פפ"ב): ויעל מעליו אלהים, האבות הן הן המרכבה, וכן אמרו (רש"י בראשית ז): הצדיקים הן הן המרכבה, כי השכינה שורה עליהם כמו שהיתה שורה במקדש, ומעתה המאכל שהם אוכלים הוא כקרבן שעולה על גבי האישים, כי ודאי הוא שיהיה נחשב לעילוי גדול אל אותם הדברים שהיו עולים על גבי המזבח כיון שהיו נקרבים לפני השכינה, וכל כך יתרון היה להם בזה, עד שהיה כל מינם מתברך בכל העולם, וכמאמרם ז"ל במדרש כן המאכל והמשתה שהאיש הקדוש אוכל, עילוי הוא למאכל ההוא ולמשתה ההוא, וכאילו נקרב על גבי המזבח ממש : והוא הענין שאמרו עליו ז"ל (כתובות ק"ה): כל המביא דורון לת"ח כאילו הקריב בכורים. וכן אמרו (יומא ע"א): ימלא גרונו של ת"ח יין במקום נסכים, ואין הדבר הזה שיהיו הת"ח להוטים אחרי האכילה והשתיה ח"ו שימלאו גרונום כמלעיט את הגרגרן, אלא הענין הוא לפי הכונה שזכרתי, כי הת"ח הקדושים בדרכיהם ובכל מעשיהם הנה הם ממש כמקדש וכמזבח, מפני שהשכינה שורה עליהם כמו שהיתה שורה במקדש ממש, והנה הנקרב להם כנקרב על גבי המזבח, ומילוי גרונום תחת מילוי הספלים (ספלים שהיו על גבי המזבח שהיו מנסכים לתוכם יין). ועל דרך זה כל תשמיש שישתמשו מדברי העולם אחרי היותם כבר דבוקים לקדושתו יתברך, הנה עילוי ויתרון הוא לדבר ההוא שזכו להיות תשמיש לצדיק, וכבר הזכירו ז"ל בענין אבני המקום שלקח יעקב ושם מראשותיו (חולין צ"א): אר"י מלמד שנתקבצו כולן והיתה כל אחת אומרת עלי ניח צדיק ראשו :